

265498

Tečaj II.

V Gorici 15. januarja 1864

List 1.

Izhoja 15. vsacega mesca navadno na 1/2 poli.

UMNEM

Velja s poštno vred en goldinar za celo leto.

GOSPODAR

MESEČNIK

za

kmetijstvo, obrtnijstvo

in druge

Polje, vinograd,
Gora, morje,
Ruda, kupčija
Tebe redé.

VOON.

Lemež klepaje —
Klepljem naš rolj;
S kruhom za duhom
Pôt moj in hod.
„U.GOSP.“

deželne zadeve, ter za izobraževanje ljudstva sploh.

Izdaja ga c. k. kmetijska družba goriška.

Naznanilo.

Za svetovavca glavnega odbora c. k. kmetijske družbe za goriško podružnico na mesto rajncih kanonika-dekana Mozetiča in prof. Juretiča sta izvoljena čč. gg. duhovnik *Franc Zoratti* in dr. *Jak. Gentilli*. Novi denarničar (kasir) g. *Frid. dr. Dellabona* je prevzel svojo službo 1. t. m. Glavni odbor.

Vsakoršne reči zmed kmetov in za kmete.

spisuje *Andrej Makarovič*.

Pod tem napisom mislim po „Umnem Gospodarji“ marsikaj sprožiti in razpravljati, kar bo merilo na to, da bi se nekterim našim kmetom oči odprle, da bi se zdramili in zapustili gladko pot stare, dasi še tako priljubljene navade, in da bi ne zmirom trdili, da le to kaj velja, kar so se od očeta in starega očeta učili, in da bi se vsemu novemu ne posmehovali. Sicer je res, da marsikaka stara, po skušnji potrjena reč ali navada je zlata vredna, pa tudi vsacega sveta in poduka, ki na kaj novega meri, in novih poskušenj ne gre zemetati. Kdor se vsemu novemu vpira, je ravno tako malo moder, kakor tisti, ki vse novo brez premisleka hvali, priporoča in na nos na vrat vpeljuje.

PD 289/1978

Je pa tudi veliko tacih reči, pri katerih ne gre za novo ali staro, ki ne segajo ravno v kmetijstvo samo, ki se pa vendar po nekakem žnjim vjemajo in so krive, da kmet in kmetijstvo zaostaja, ali vsaj ne napreduje. To so brezštevilne kmetovske napačne misli o raznih rečeh, vraže, babje vere, nepremišljeno, slepo posnemanje družih itd., kar vse ne le napredek in razvitek kmetijstva, temuč tudi razvijanje in vkoreninjenje kršanskega nauka in duha in prave pobožnosti, sploh poštenega kmetovskega življenja močno zavira (zadržuje).

Moj namen je tedaj govoriti od vseh tistih, kakoršnih koli prikazen, misli in navad v kmetiškem življenji, ktere so uninemu kmetovanju zadržek, kmetiškemu stanu na sramoto, in ktere kalijo mord celó pravo kršansko vero in čednost. Govoril bom brez pravega reda (ordenge), kakor mi bo prihajalo to ali uno na misel. Sicer pa brez zamere. Naj začnem!

Preden se lotim tega, kar imam na srcu, naj povem na ravnost, da že naprej vem, kaj da bodo nekteri kmetje o meni mislili. Muzali se bodo že pri prvih besedah rekoč: „Kaj se boš neki ti „škric“ v naše zadeve vtikal? Kdo je tebe orati, kopati ali pa kositi učil? Pri svojem kopitu ostani! ti znaš bukve prebirati, pa ne sejati ali sadja nabirati; ti znaš morebiti s peresom orati, drevariti*) pa ne; to znamo mi. Če bi te kdo v hudi zimi, kadar drevje mraza poka, le za osem dni ob krompirji in oblicah v gojzd, drva seč ali cepit poslal; ali ko bi te kdo o sv. Mohorji celi dan, in dan za dnevom na njivi kopati silil, da bi se ti pôt z čela cedil, tedaj bi ti šele vedel, kako se o naših zadevah (opravih) govori in pisari, Le počasi, dragi moj! ti si se prenaglil. Toliko gorkih si mi povedal, da si me skorej s konja vrgel, in da skorej ne vem, kako bi se branil in tvojih pšic varoval. Kdo je vedil, da jih imaš toliko za ušesom. Pa le potrpi in poslušaj, kar ti zdaj porečem: Vsi ljudje vse vedó. Noben človek ne vé in zna zadosti, tudi naj starejši starček ne. Celó življenje se moramo učiti, in naj večí neumnež je tisti, ki misli da že veliko in zadosti zna, in vsaki je neumen, ki noče pametnih naukov poslušati. „Vse poskusite, kar je dobrega obdržite!“ uči sv. Pavel. Ne glej tedaj, *kdo* da te uči, ampak *kaj* te uči. In vrh tega vedi, da razume marsikteri gospod tvoje opravila morda boljši, kakor ti, le verjemi. Ker ti tega ne znaš, kar gospod zna, misliš, da tudi on tega ne razume, kar ti

*) drevariti = orati.

razumeš, namreč poljedelstva. Oh kako se motiš! Marsikteri gospod je bil v svojih mladih letih kmet, ti pa nisi bil še nikdar gospod. Gospod ima bistrejši glavo, kakor ti, on po tem takem razume več, kakor ti, razume svoje in tvoje zadeve, ker ima pripomočke (bukve), s katerimi se lahko kmetovanja uči. Tudi gospodje imajo svoje šole, v katerih se kmetijstva praktično (djansko) učijo. Marsikaj se od tebe učijo, kedar se po tvojem polji sprehajajo, kedar k tebi v hišo zahajajo itd. Gospod pozna tudi dobro naravne (narurne) moči, ki imajo na tvojem polji in pri tvojem delu veliko opraviti, katerih pa ti ne poznaš tako na tanko, in se tedaj ne moreš po njih ravnati. Pa naj bo za danes! Zadosti od tega; drugi pot kaj družega!

o sadjoreji

je govoril v tominskem gl. zboru (*) 21. sept. lansk. leta gosp. A Pavletič tako - le:

Ljubi Tominci!

Od sadjoreje vam govoriti in priporočati jo, se mi zdi skoraj nepotrebno, ker sem prepričan, da marsikteri izmed vas to dobro razume. Pa tudi dobro vem, da marsikteri gospodar in marsikaka vas v teh gorah malo al celò nič sadja ne redi, ker njega prave cene in koristnosti ne pozna.

Sadje je gotovo, kakor presno (sirovo, frišno) za zdraviga človeka, tako suho ali drugači napravljeno, tudi za bolnika prijetna in zdrava jed. Ča ravno ga kakšen gospodar malo obrajta, ga je pa mlada družina vselej vesela, in s sadjem se veliko kruha prihrani. Za te kraje in za celo goriško deželo, ki se je, kar imamo železnico, naj daljšim mestom sveta približala, ima sadje tudi zato veliko vrednost, ker ga lahko dobro prodamo. Beremo, da še celò v tistih krajih, ker se irte čez zimo pod zemljo zagrebajo, in breskve, da od mraza ne poginejo, s slamo pokrivajo, se vsako leto za prodano sadje lep denar potegne. V nekem kraji na Saksonskem (v Nemčiji) potegnejo ljudje samo za suhe česplje leto k letu, po 400 tavžent, in za same lešnike po 20 tavžent tolarjev. Mala vas Neuffen na Virtemberškem potegne samo za črešnje 15 do 20 tavžent gold. na leto. Okolica mesta Tübingen za hruške in jabelka 250 tavžent goldinarjev.

Kar se vas tiče, bi se vam morda zemeril, in vam krivico storil, če bi rekel, da ste v tem delu kmetijstva - v sadjoreji - zaostali; marveč morem reči, da marsiktera vas teh krajev ne samo za domače potrebe, ampak tudi za prodaj dovolj sadja redi. Znano je, da kanalska dolina po 4000 do 5000 gold. na leto samo za česplje prejme, in mislim da tudi ta tominska okolica za enak znesek (sumo) jabelk, hrušk in družega sadja prodá, in po pravici povem, da mi je včeraj, ko sem sem gori prišel, sercé od veselja poskakovalo, viditi, kako lepo rudeče in pisane jablani vrhe čez cesto pregibajo. Ali dovolite, da vas uprašam; kakò se pa sadje redi?! Le malo se skrbi, da bi se sadne drevesa iz semena vzrejale, sadje požlahtnovalo, da bi se drevesa spodobno presajale, obrezovale, okopavale in se jim gnojilo itd. Marsikterega gospodarja, marsiktero vas najdeš, ki prav malo, ali celò nič sadja ne redi, češ, da zavoljo velikega mraza bi ne "ratalo". Res je, da neke sorte sadja se povsod ne pridelujejo, ali znano je, da tudi v severnih, mrzlih krajih, kjer vinska terta ne rodi, in sirk nikoli ne dozori, se svet sadju vender prilaga.

* Zavoljo silniših reči nismo tudi takrat mogli nadaljevati v. 5. listu I. tečaja pretrganega vapisnika tominske seje. Vredn.

Tedaj ne samo v južnih gorkih, ampak tudi v polnočnih mrzlih krajih, zun tistih, kjer večni led in sneg leži, se da sadje rediti, in nekterim sortam sadja se prilagajajo celo bolj mrzli, ko gorki kraji. Treba je samo, da se deželi in svetu primerno sadje odbere in sadi. V brojdi slavne kmetijske družbe v Gorici je nasajenih 150 sort jabelk, 200 sort hrušk, 15 sort marelic (jermulinov) 40 sort češp, 20 sort breskev, 8 sort črešenj in več plemen družega sadja iz merzlih in gorkih krajev. Tudi sadne šole imamo kjer se mnogo-tero sadje iz semena redi. Mesca februarja se tiste drevesa obrezujejo in, po volji in potrebi neke visoko (v piramido), neke nizko (v grm), neke široko (v špaliro), neke na okroglo (v zvonec ali kroglo), speljujejo, od zimske boleznii ozdravljajo, ali kakor potreba kaže, oskerbnjujejo. Mescev marca, julija, avgusta in septembra se mlade drevesca pozlatnujejo (cepijo), pa ne po starem, kakor je po več krajih, in tudi v teh vaših gorah navada, da se namreč drevo (nar manj en pale debelo) prekolje in zlahтна mladica (cepič) pri kraji va-nje vtakne, tako da večkrat oboje zavoljo velike rane usahne, ampak z vtaknjem zlahтна vejice, ali zlahтнаga očesa za lup al pod lup,

Te in druge kmetijske (vrtnarijske) opravila se tam pri nas opravljajo, v podučenje vsem, ki se hočejo česa navaditi. Tam zamore, kdor bodi, tedaj tudi vi, ljubi Tominci, ob gori naznanjenem času cepiče zlahтнаga sadu vsake sorte dobiti, na ravnost ali pa po svojem podružničnem glavarju.

Ne zamerite mi, če vam zadajči tudi o sušenji sadja kaj malega spregovorim.

Vaše peči al pajštva (sušavnice), v katerih sadje sušite, so menda vecidel slabe, sadje se v njih vse okadi in močno po dimu diši, kar je tudi zdravju škodljivo. V Kanalu sem imel priložnost viditi pri gospodu Francu Malniču, vrlm oskerbniku ondešnje grajšine, novo pajštvo, ki je res v izgled vsakemu gospodarju. Sadje se v njem brez dima posuši, in gospod Malnič, pravi korenjak v vseh kmetijskih opravilih, je letas svoje posušene česplje po 10 gold cent prodal, medtem ko vi svoje okajene še morda po 5 gold. težko oddaste. Toliko za danas.

(Kar se pajštev po Tominskem tiče, slišimo, da jih imajo že po več krajih tako narejenih, kakor gosp. Malničevo v Kanalu. Vred.)

Koze.

“*Atti e memorie*,” v 1. listu t. l. pišejo takole:

Prejeli smo pismo od našega uda gosp. Jožefa Sartori-a iz Viska, pisano dne 17. decembra 1863, ktero nam je spet nov dokaz, kako da se med nami vedno bolj zbuja marljivost za občno (gmajn) napredvanje proti tistemu cilju in koncu, na ktereга merijo vse okolnosti sedanjega časa, in ktereга doseči si zlasti naša družba prizadeva, zboljšanje, namreč, našega kmetijstva in obrtnijstva. Že poprej, ko zdaj, nam je bil poslal imenovani gospod eno komaro (Gurke, cocomero) iz ameriškanskega semena, ki je vagala 3 funte; dobil jo je bil od g. Craglietto-ta, pri katerem gospodu naši čč. udje tudi lahko semena dobijo, ako po-nje pošljejo, ali pišejo

Pismo gosp. Sartori-ovo (do gospod predsednika) glasi se tako:

Žlahtni gospod!

Posnel sem iz 21. lista (italijanskega) časnika c. k. kmetijske družbe, da v tominskem zboru se je govorilo tudi od koz, ali se imajo rediti, ali ne, in ker se iz dotičnega posvetovanja razvidi, da so nekterim krajem koze koristne, in da ni treba jih popolnoma odpraviti; zdi se mi primerno, Vam žlahtni gospod, na znanje dati, da gosp. Ant. Maria Craglietto; ladijski poveljnik (kapitan) c. k. Lloyd-a avstrijskega je pripeljal s sebo dvojce posebno lepih koz, njega in njo, ki sta, če se ne motim, iz Azije. Ob enem sem Vam

poslal tudi nekoliko volne na ogled, v ta namen, da, ko bi hoteli si kaj prizadeti, da bi se kozje plemena v naših gorah zboljšale in požlahtnile, se poslužite lahko, ako Vam je všeč, priložnosti, ki jo gosp. kapitan ponuja. Prepričan sem, da gosp. Cragliettota bi to veselilo, in da pri tem gotovo nikacega dobička ne išče.

Zun unanjih koz, ste tukaj tudi dve domači, ki mislimo da ste po unem tujem kozlu breji. Po teh dveh kozah, kedar storite, se pokaže, ali je za požlahtnovanje našega plemena sam kozel (iz tujih krajev) zadosti, ali je tudi koze treba.

Če bi se ne bal Vam biti nadležen, bi Vas povabil, da bi prišli omenjenega kozla in kozo sami ogledat; vredna sta tega gotovo.

Sprejmite, prosim, blagovoljno ponižno moje naznanilo in ponudbo. Z vsem spoštovanjem, zlahkni gospod, sem Vaš naj ponižniši služabnik.

Jožef Sartori.

Glavne pravila (regelce), kdaj in kako živini klasti in pojiti jo.

1.) Pred vsakim kladenjem (fotranjem) očisti dobro jasli in potrebi vse ostanke iz njih. 2.) Ne dajaj živini preveč klaje (piče) na enkrat; zakaj, karkoli človek ali žival nadahne ali zaslini, se zmlači, in tega neče živina več jesti, ker se ji studi. V tem oziru je živina še bolj kočljiva ali zbirčna, ko človek. 3.) Dokler živina tega, kar ji za enkrat daš, ne pojé, ne dajaj ji družega. 4.) Ako se je živina s težkim delom, naglim tekom itd. ugrela in upehala, ne smeš ji brž klasti, ampak čakaj, da se odpočije, tedaj še le čez 1-2 uri kladi ji, ali sagne poprej, ko se je nekoliko oddahnila. 5.) Po vsakem kladenji pustij živino nekoliko časa v miru. Tega je treba zlasti prežvekovavcom-govedom - ker je prežvekovanje ravno tako potrebno, kakor jed, in mu je tedaj tudi časa treba. Ako ne moreš volov, potem ko so se najedli, na miru pustiti, da bi prežvekali, ne poganjaj jih saj, in ne sili jih, ampak naj po časi hodijo. 6.) Živino naj nikdar ne žeja, temuč napajaj jo med in po kladenji, konje poji trikrat na dan, prežvekovavce pa saj dvakrat. 7.) Če katero živinče pohlepno (požrešno) in dosti pije, ustavi ga med jedjo in poji ga na odihleje ali preduške, in glej, da se preveč ne nasreba. 8.) Ne poji živine nikoli koj po taki piči, ktera napihuje (postavimo po zeleni detelji), ampak enmalo bolj kasno in polagama. 9.) Ne poji živine, brž po tem, ko se je nalizala soli, ker bi se lahko prenapila in po tem bi sol več popolne moči ne imela, ali znalo bi živinčetu kako drugači škodovati. 10. Ugreti in močno žejni živini podaj pred pójenjem eno malo klaje; ko bi ti je od prevelike žeje ne hotela jesti, poškropi ali namoči jo z vodo, ali pa natrosi sena na vodo, da ne bo mogla prehitro piti, ampak po malem. (G. L.)

RAZNE REČI. Nadžkofijske zadeve.

— Za *dekana* našega metropolitanskega kapiteljna na mestó rajncega J. E. Mozetiča je predložil (v Modeni stanujoči) patron grof Montecuccoli dosedanjega kanonika in farnega dekana prč. g. *Antona Urdiha*. Za mesto, ki ostane po njegovem povišanji prazno, je do 24. februarja t. l. konkurz razpisan.

— Farni oskrbnik v Pelvederu g. *Ant. Marcolini* se poda začasno v pokoj.

† Ob 1 u. po polnoči 15. t. m. je po tridnevni bolezni v Gospodu zaspal fajmošter solkanski prč. g. *Fil. Jak. Peric*. Star je bil rajnki 73 let, mašnik 49, fajmošter v Solkanu 38 manj dva mesca.

† V Gočah na Ipavskem so pokopali 13. (?) t. m. nekdanjega kaplana vrtojbskega č. g. *Blaža Lampe-ta*, ki je živel tam v pokoji. V. l. n. jj. sv.!

— V goriški nadškofiji imamo v 10 slovenskih dekanijah (s c. k. glavno šolo v Gorici vred) vseh skupaj 79 slovenskih šol.

Druge domače vesti.

— Tisto dve-ali triletno *deklico*, hčer nekega farbarja pri goriško-šočkem mostu, ki se je bila, ako se ne motimo, že o svetem Mihelu *zgubila*, in ki je niso mogli nikjer najti, dasiravno so dali stariši v Gorici dvakrat, in celo v Trstu, boben tolči, so našli *uni mesec zasuto na produ pri Soči blizo Št. Andreža*. Naletel je na-njo nek Št. Andrežan, ko je pesek kopal. Truplice je bilo še popolnoma ohranjeno. Pokopali so jo v Št. Andreži 18. decembra l. l.

Nekaj dni pred Božičem gre nek kmet od Kanala domà, iz Gorice na sveto goro. Ko pride že skorej na vrh, plane nekdo iz neke kapelice po tolovajsko z nožem nad-nj in žuga, da ga umori, ako mu denarjev ne da. Kmet mu je dal vse, kar je pri sebi imel, namreč poldrugi goldinar, da le je pete odnesel. Dotična gosposka zasleduje že neki tolovaja. — Tudi na solkanski cesti je bil uni mesec nekdo napaden.

— V preteklem letu 1863 jih je umrlo v Gorici v vseh farah skupaj 399, rodilo pa 449. Stanovavcov šteje zdaj naše mesto, brez unanjih, trinajst tisoč in 71.

— Leto 1864 je slabo začelo. Stari ljudje ne pametijo takih reči, kakor smo jih od 1. do 4. tega mesca doživeli. Sneg, poledica, burja, grozni zameti, razkrite, celò podrte ali pogorele hiše, ali saj na tav-

zente korcov po tleh, in vse polno posutih dimnikov (kaminov), železnica zaprta, telegrafi potrgani, in mi, ne le tu pa tam brez mleka (v mestu) in brez soli in olja (na kmetih,) temuč 3 dni brez časnikov, popolnoma odrezani od vsega sveta, zun od Italije, to je bilo menda vender le enmalo preveč. Po vsem, kar slišimo, pa je bila burja nam tukaj v mestu še precej mila, hujsi še — od Krasa molčim — je neki razsajala po Brdih, sicer pa véjo ljudje vsch krajev marsikaj čudnega, nenavadnega pripovedavati. Ti presneto leto — saj nam že tako nič dobrega ne obetaš — da si moralo prav s petkom začeti, si bo mislil kateri, kiga še vraže motijo in vkljenega imajo, in ki ne vé, da petek je svet dan, dan odrešenja. — Ali vse, kar smo mi Goričanje prestali je neki le slaba podoba tega, kar se je tiste dni v Trstu godilo. Tržaška burja sluje po vsem svetu, in vender trdijo, da niso 62 let, to je od l. 1802 take iméli, ko letos, in da viharja let 1827 in 1857 se ne moreta z letošnjim meriti. Poledica je bila po vsem mestu ko steklo (gláž). Burja je trpela tam do 4 ur zjutraj 5. dan t. m. Nihče, kdor ni moral, ni šel spod strehe, in vender štejejo na tavžente padlih in pobitih. Veliko hiš je bilo brez vode; za škafo vode so plačavali po 24 soldov. 13 policijskih služabnikov in ponočnih stražnikov (patrolcov) je več ali manj potolčenih. Enega je piš tako ob zid zabrusil, da bi ga nihče več ne poznal. Dvoje ljudi je v morje zaneslo. Neka deklica si je padši troje lepih zob izbila. Kdor je imel v mestu opraviti in daleč konec mesta stanuje, ni mogel domu, ampak je moral v kaki bližnji gostivnici jesti in spati. — Veliko veči in strašnejši, se ve, da so bile nesreče na morji. Ne le ribiških čolnov, temuč tudi več kupčijskih bark je bilo prekucnjenih ali kam zagnanih. Koliko ljudi se je potopilo ni na tanko znano. Stebre pri morji, za ktere ladje privezujejo, ali v ktere so svetilnice vsajene, in ki jih odrašen človek komaj obseže, je zmajalo ali izrulo itd. — Na zadnje pa še eno smešnico (izmed mnogih): Ne vem, ali za neke vrata, ali za kaj družega, se je držal, kar je le mogel, nek star, majhen, debel gospod, da ga vihar ne unese, kar na enkrat buti piš naravnost vanj memogredočega mladenča. Ta, da bi ne padel, se starega, v zid obrnjenega gospoda trdno oklene, ne vedoč za koga je v sili zgrabil, in oba se, kakor sta dolga, na tla zavalita. Stari gospod, misleč, da ga je kak tat ali ropar napádel, začne kričati, in nič ne pomaga, da ga uni kroti. S pomočjo družih se čez nekaj časa skolehata in v neko štacuno ubežita. Tukaj še le si je dal ubogi prestašeni star-

ček dopovedati, kaj in kako da je bilo. — Sklenivši naj povemo še da na tržaški cesti so našli dvoje zmrzlih ljudi pod snegom. Bog daj, da bi bil konec leta 1864 milejši, kakor njega začetek, in da bi sedanji vihar ne bil predbodoba družih nevarniših viharjev-vojsk!*

— Ni nesreče brez sreče! Burja nam je pripihala med mnogimi družimi (pravijo, da je bilo samih potujočih vojaških častnikov (oficirjerv) blizo 60) dvoje prav imenitnih gostov. V ponedeljek 4. t. m. zjutraj je prišel Nj. ekscelencija, državni minister vitez žl. Schmerling, potovaje iz Benedek na Dunaj, na goriško železnično postajo, in ker ni mogel zavoljo zametov naprej, je bil prisiljen v Gorici (in sicer v gostivnici 2. vrste pri "zlatem angelu,") pribežališča iskati. Zvečer tistega dne pa je prišel tudi vojvoda modenski in je šel k "zlatemu levu", kjer ste mu bile neki le dve borni sobici odkazani. Gospodu drž. ministru so se že koj prvi dan popoldne Nj. ekscel. prič. nadškof, deželni odbor, kupčijska zbornica itd poklonili. V torek pa (5.) je sprejemal v dvorani g. namestn. svetovavca, okrajnega predstojnika viteza žl. Bosizio-ta vradnike, profesorje itd. Zvečer je bil shod na čaj (té) pri vit. Bosiziotu, in je mestna banda igrala. V sredo-svetih 3 kraljev dan-je bil g. minister pri veliki nadškofovi maši v veliki cerkvi. Po maši je šel na grad deželo ogledat. Ob 2 u. je bil obed (kosilo) pri prevzv. g. nadškofu, h kateremu so bili vsi načelniki raznih oblast povabljeni. Ob 3 urah je prišel telegram, da je železnica skoz in skoz zopet odprta. O petih se je odpeljal mogočni mož, na katerem že 3 leta, kakor mnogi trdijo, vsa Avstrija sloni. — Vojvoda modenski je bil že tisti večer popred proti Trstu odrinil.

— *Pési*, ki so morali biti, ker se je bila tudi celò tukaj v mestu steklina prikazala, od 15. decembra naprej že v drugo v kontumaciji (zaprti), smejo po magistratnem naznanilu od 9. t. m. zopet vèn, toda le s torbo.

— Ni davno, kar je naše mesno svetovavstvo sklenilo, da naj se po mestu svečava s kamnenim oljem vpelje; ta sklep se tudi že nekaj časa spolnuje; in že slišimo, da se ta toliko hvaljena svečava zopet opusti. Namesto nje dobimo do 15. oktobra tega leta plinovo ali gazno svečavo. Dotična pogodba z neko vnanjo družbo je že storjena, ne manjka družega, ko podpisa. (Prihodnjič kaj več o tem.)-

* Danas (16. t. m.) medtem ko natis popravljamo je v Gorici zopet burja in večí mraz, ko uni dan, 6 1/2 stop. Vred.

Zadnja burja je pokazala, da svečava s kamnenim oljem ni praktična. Tiste dni ko je bilo svečave nar bolj treba, smo ostali večji del v temi, da si ravno so šli kakih 8 krat svetilnice (lumine) prižigat. V saboto (9. t. m.) zvečer pa je upočila v Rastelu ena svetilnica s kamnenim oljem; vse skupaj jo padlo na tla, in, kolikor prostora je olje zmohilo ali poškropilo, vse se je unelo; plamen je švignil visoko na kviško.

† 9. t. m. je umrl po kratki bolezni g. *Jožef Dominik Dellabona* vodja (direktor) tukajšne zastavljavnice (monte di pietà), 73 let star. Pokopali so ga v nedeljo ob 4 u. v veliko slovesnostjo. Rajski je bil učen mož, prvi naš domači starinoslovec in zgodovinar (t. j. je nar bolj znal zgodba naše domače dežele.)

— Prvi dan novembra 1863 je zadobila moč nova deželna postava, zadevajoča *potrčanje stroškov za preskrbovanje naših domačih bolnikov* v javnih, domačih ali unanjih bolnišnih (špitalih) Ti stroški se bodo plačavali, kakor poprej, tudi za naprej iz *deželnega* zaloga (fonda) goriškega za vse bolnike. Potem pa jih bo morala, ali vsake tri mesce, ali za vsakega bolnika po sebi, vsaka srenja (komun) za *svoje* bolnike deželnemu zalogu povračati. To postavo je naredil lani naš deželni zbor in Cesar jo je 3. nov. l. l. potrdil.

— Razglašena je bila tudi, ni davno, *novà postava za stran domo- einstra*, ki jo je državni zbor na Dunaji naredil, veljavna tudi za druge dežele. (Ta postava, namreč, določuje, kdo da spada (slši) h kaki srenji, kedaj, kakó in kakošno srenjske pravico da zadobi, ali zgubi itd. itd.)

— V Trstu so gledali in čudili se ljudje uni dan, o novem letu, dvema rečema, ki se navadno nikdar radi ne srečate, *prvem* *sne- gu*, namreč, in — *zadnjim*, *zrelim črešnjam!*

— Ravno tam jo umrl nek Grek, Juri Samiotti, *102 leti star.*

Državni zbor

ni bil, kakor se je govorilo in je "U. G.", v poslednjem listu nazna- nil, 19. decembra l. l. zatrdno sklenjen, ampak le zavoljo božičnih praznikov za po novem letu odložen, in bo neki še kak poldrugi me- sec skupaj. — 15. unega mesca je zbornica poslancev, dognavši pre- tresovanje stroškov in dohodkov, o finančni (denarstveni) postavi za l 1864 glasovala. Preudarek, kakor ga je ona potrdila, se je pred- ložil zdaj zbornici gospojski, ki je 4. t. mesca svoje seje zopet za- čela. Sicer so pa njeni odseki že tudi poprej predloge (o stroških in

dohodkih) za polni zbor pripravljali. Gosp. zbornica je sèm ter tje družih misli, kakor poslanci. — Že pred prazniki (15. u. m.) je bilo tudi potrjeno, da posebna začasna postava od 28. okt. l. l. zastran poviškov na davkih, štampeljnih in pristojninah (Gebühren), ki je imela veljati samo do konca decembra l. l., naj velja še 4 mesce naprej, ker nè gre zatrdne davkovske postave tako hitro pričakovati. Vsi, kakoršni koli poviški ostanejo po tem takem do konca aprila t. l., kakor lani. — Ko se je zbornica poslancov 11. t. m. v prvo v tem letu snidla, jo je g. denarstveni minister s tem pozdravil, da je spet tirjal, da naj se mu dovoli 14 milijonov goldinarjev na posodo vzeti, in sicer 10 milijonov za našo armado v — Šlesvig — Holštajnu!

Ogled pe svetu.

Šlesvig — Holštajn! Koliko prostora bi potrebovali samo za te dve besedi, in ga ni! — Ni ga, da si ravno smo še precej, že natisnjenega blaga za drugi krat odložili. Za danas tedaj prav ob kratkem le to: Šlesvig in Holštajn ste dve nemški deželici na severnem koncu Nemčije (naravnost proti polnoči od nas), ki ste se od nekdanj k danskemu kraljestvu (bolj gori proti severju ležečemu) štele. V teh deželah, ali za voljo teh dežel, so zdaj take homatije, da se ne vé, ali se bodo dale brez meča poravnati, ali ne. Tam tedaj je zdaj nekoliko naše armade. Prayda teče namreč med *vsò Nemčijo*, h, kateri spadajo tudi mnoge dežele našega cesarstva, in *Dánijo*. Za kaj prav za prav da gre, bomo drugi pot na tanko razlagali. — Pa tudi drugod je svet močno napet. Lahi komaj čakajo, da bi nad nas planili; na Poljskem ni še konec vpora ali vojske, ki se je že lani o tem času začela; nar nevarniši pa je zvití Napoleon, ki ima vselej polne aržete mirú ali vojske, kakor hoče, in kakor te ali unega potrebuje. Novega leta dan je oznanil mir; zdaj molči; kaj bo o veliki noči, ve sam Bog. Sicer pa tudi njemu se menda ne manjka britkih ur. Prve dni tega mesca je zasačila policija v Parizu 4 Italijane, ki so čakali priložnosti, da bi ga umorili, češ, da ne ravna po njih volji.

Listaica vredništva. Č. A. K. v Čp. Vašega dopisa nismo mogli porabiti. Tako, kskor pri vas, je bila žali Bog, tudi po družih krajih. —

V imenu osrednj. odbora ANDREJ MARUŠIĆ redni ud, odgovorni vrednik.

V Gorici, nat. Paternelli.